

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DE BIOLOGISCHE LANDBOUW IN 2020

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

DE BIOLOGISCHE LANDBOUW IN 2020

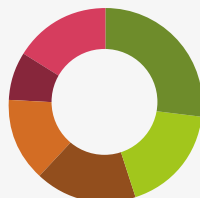
BIOLOGISCHE LANDBOUW IN VLAANDEREN

LANDBOUWBEDRIJF

593
landbouwbedrijven

+ 6% in 2020

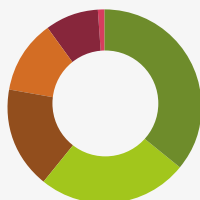
Typologische indeling biologische landbouwbedrijven

gespecialiseerde tuinbouw: groenten in openlucht	27%
gespecialiseerde akkerbouw	18%
gespecialiseerde dierlijke productie	17%
gespecialiseerde fruitteelt	14%
overige gespecialiseerde bedrijven	8%
bedrijven met combinaties van activiteiten	16%

9.124 ha
areaal

+ 5% in 2020

Samenstelling bio-areaal

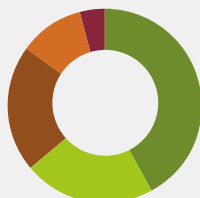
grasland, weiden en bossen	36%
voedergewassen/groenbedekkers	25%
akkerbouw	17%
aardappel, groenten en kruiden	12%
fruitteelt	9%
braak	1%

CONSUMPTIE

€ 229 mln.
bestedingen aan biologische
verse voeding en dranken

+ 14% in 2020

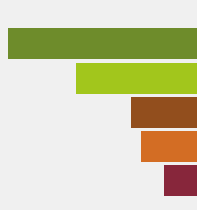
Biobestedingen aan verse voeding en dranken

aardappelen, groenten en fruit	42%
zuivel	22%
vlees, vis en ei	21%
graanproducten	11%
wijn en bier	4%

2,6 %
marktaandeel bio
verse voeding en dranken

+0,0% marktaandeel in 2020

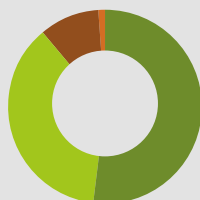
Marktaandelen biologische verse voeding en dranken

vleesvervangers	17%
eieren	11%
groenten	6%
aardappelen	5%
fruit	3%

OVERHEID

€ 4,8 mln.
overheidsuitgaven
(Vlaams + Europees)

Thematische verdeling overheidsuitgaven

biologische productie	52%
onderzoek en kennisopbouw	37%
ketenontwikkeling	10%
promotie en draagvlakverbreding richting brede publiek	1%

INHOUD

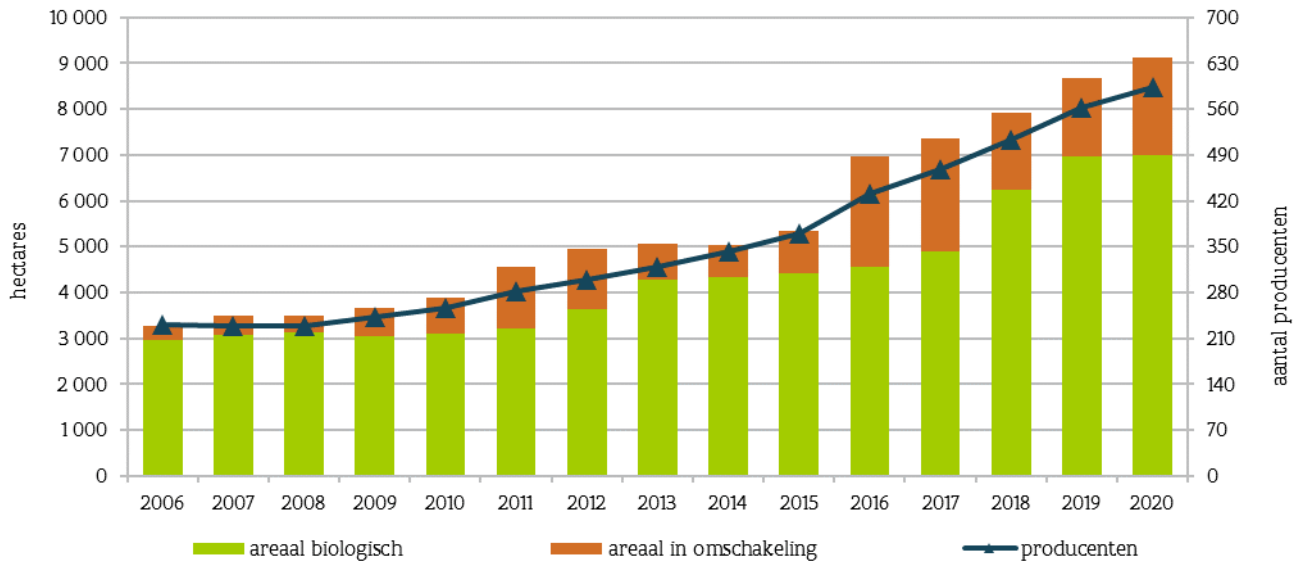
Samenvatting.....	6
1 Biologische landbouw in Vlaanderen.....	8
1.1 31 extra biologische landbouwbedrijven in 2020	8
1.2 Bijna 29% van de biolandbouwers is gespecialiseerd in groenteteelt	9
1.3 Helft van de biolandbouwers bewerkt kleine bioarealen	10
1.4 Biologisch areaal breidt uit met 5%	11
1.5 Grasland, voedergewassen en groenbedekkers blijven de belangrijkste teeltgroepen	13
1.6 Groei bij de biologische dierlijke productie zet zich door	15
1.7 Ook in 2020 wordt vaak een beroep gedaan op opleiding en advisering over bioproductie	16
2 Biologische keten in Vlaanderen.....	18
2.1 Toenemend aantal biologische marktdeelnemers die niet actief zijn als producent	18
2.2 Vaakst geregistreeerde hoofdactiviteit bij bereiders is de vervaardiging van 'andere voedingsmiddelen'	19
2.3 Bio-import uit niet-EU-landen stagneert	20
3 Financiële ondersteuning door de overheid.....	23
3.1 Stimuleren van productie blijft de focus van de overheidsuitgaven specifiek voor de biosector	23
3.2 Gemiddeld toegekende steun niet specifiek voor bio geeft een divers beeld	26
3.3 Overheidsuitgaven voor bio-onderzoek, voorlichting en kennisuitwisseling blijven op hoog niveau	27
4 Biologische bestedingen in Vlaanderen en België.....	29
4.1 Sterke groei van de biobestedingen in 2020	29
4.2 Biologisch assortiment breidt verder uit en het marktaandeel blijft stabiel	30
4.3 Stevige toename in bestedingen aan biologische versproducten, maar Vlaanderen heeft achterstand	30
4.4 Aardappelen, groenten en fruit (AGF) blijft de belangrijkste biologische verscategorie	31
4.5 Prijskloof tussen biologische versproducten en hun gangbare variant verbreedt	32
4.6 Marktaandeel van biologische versproducten varieert	33
4.7 Aantal biokopers stijgt voor de meeste productcategorieën	34
4.8 Welgestelde gepensioneerden en welgestelde gezinnen met kinderen zijn de belangrijkste biokopers	35
4.9 Biobestedingen per capita groeien, maar Vlaanderen hinkt nog steeds achterop	36
4.10 Klassieke supermarkt blijft het belangrijkste biokanaal	37
Bijlage 1: oppervlakten per teelt.....	39
Bijlage 2: bioproductie op Europees niveau.....	42

1 BIOLOGISCHE LANDBOUW IN VLAANDEREN

De ontwikkeling van de biologische landbouw zet zich ook in 2020 voort. Het biologisch en omschakelingsareaal groeit gestaag en ook het aantal landbouwbedrijven die onder controle staan voor de biologische productie neemt toe.

Figuur 1: areaal biologisch en omschakeling, in ha (linkeras), aantal producenten (rechteras), Vlaanderen, 2006-2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

In vijftien jaar tijd is het totale biologisch areaal met bijna 5.900 hectare (+180%) uitgebreid tot 9.124 hectare. Het aantal biolandbouwers is tijdens deze periode toegenomen van 232 tot 593 (+150%).

1.1 31 EXTRA BIOLOGISCHE LANDBOUWBEDRIJVEN IN 2020

Eind 2020 staan er in Vlaanderen 593 landbouwbedrijven onder controle voor biologische productie. Dat is een stijging met 6% ten opzichte van 2019. Er zijn 55 nieuwkomers, terwijl er netto 27 landbouwbedrijven hun bioproductie in de loop van 2020 hebben stopgezet. Een bedrijf heeft zijn maatschappelijke zetel verplaatst van Vlaanderen naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Meer dan 40% van de nieuwe aanmeldingen specialiseert zich voor zijn bioproductie in akkerbouw, 18% in groenteteelt (in openlucht en onder glas) en 11% in fruitteelt. 5% van de nieuwkomers concentreert zich op dierlijke bioproductie. Een derde van de bedrijven die hun biologische landbouwactiviteiten hebben gestaakt, was in het voorgaande jaar gespecialiseerd in bioakkerbouw. Net geen vijfde van de stoppers concentreerde zich op biologische fruitteelt en 15% was gespecialiseerd in dierlijke bioproductie.

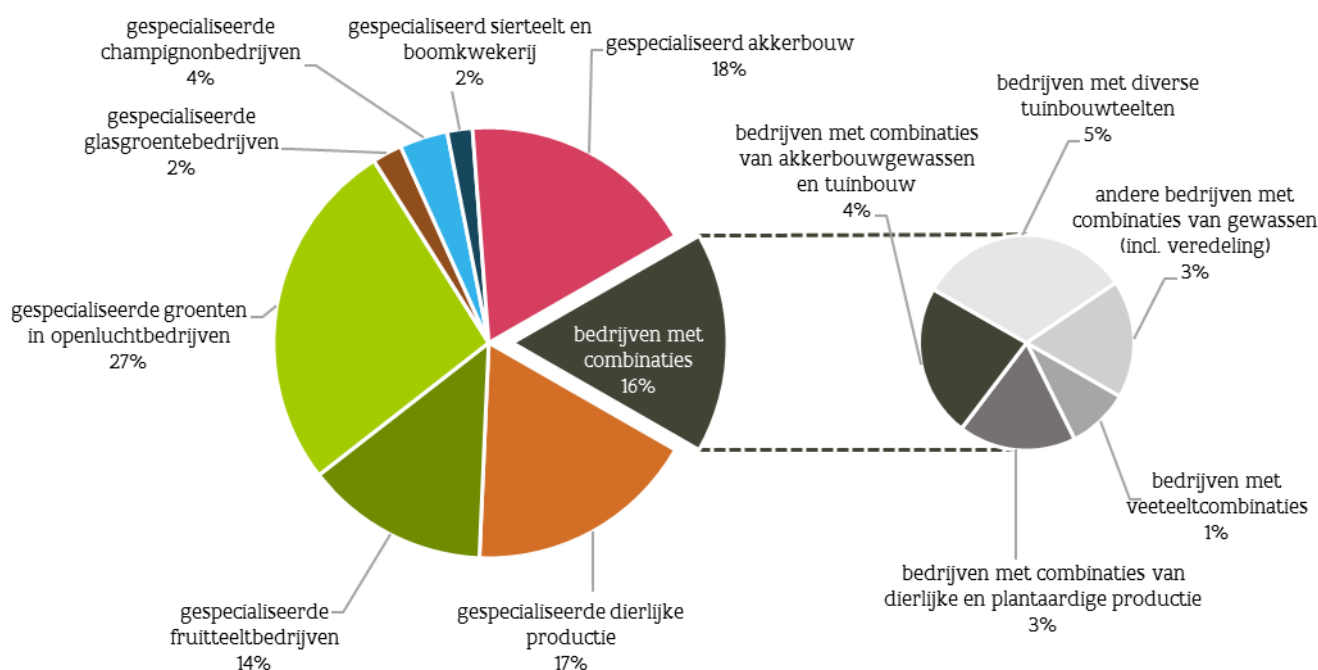
Twee derde van de 593 biolandbouwbedrijven die in 2020 actief zijn, opereert volledig biologisch. Bij een derde onder hen zijn er dus ook nog gangbare activiteiten op het bedrijf. Kijken we enkel naar de 55 nieuwe aanmeldingen, dan ligt deze verhouding ietwat anders: slechts 47% onder hen werkt puur biologisch, 53% ontplooit ook gangbare activiteiten.

Met een aandeel van 29% is de groenteteelt (waarvan 27% teelt in openlucht en 2% teelt onder glas) de belangrijkste specialisatie in de biosector. Op plaats twee vinden we akkerbouw (18%), gevolgd door gespecialiseerde dierlijke productie (17%) en fruitteelt (14%). Bij de dierlijke productie zijn de twee vaakst voorkomende bedrijfstakken de gespecialiseerde leghennen- en melkveehouderij met beide een aandeel van 5% van alle biolandbouwbedrijven.

Bij de biologische landbouwbedrijven die hun inkomsten halen uit combinaties van landbouwactiviteiten zijn de diverse tuinbouwteelten met 5% de vaakst voorkomende bedrijfstak.

Figuur 2: typologische indeling van de biologische landbouwbedrijven, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

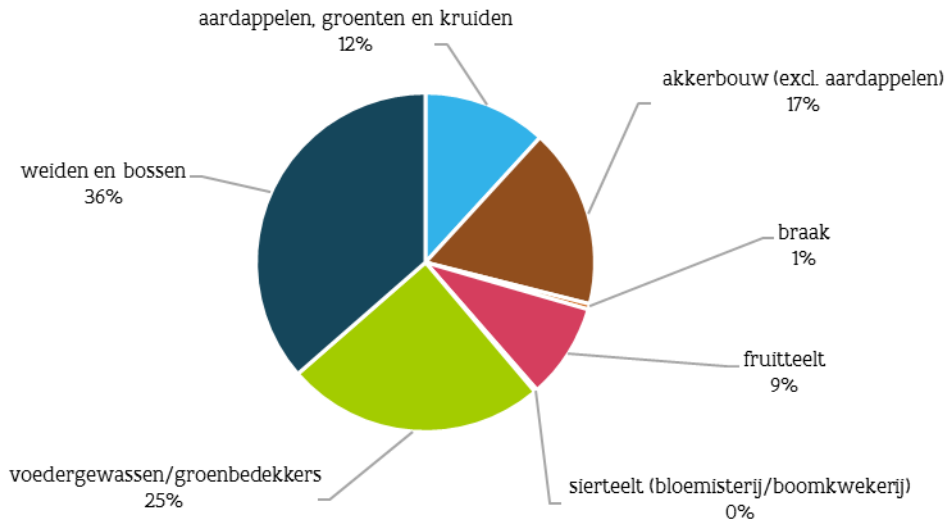
Ter vergelijking: nemen we de totale landbouw in beschouwing, dan haalt 85% van de bedrijven het grootste deel van de bedrijfsopbrengsten uit één specifieke bedrijfstak (Statbel - landbouwtelling 2019). De gespecialiseerde akkerbouw is hier de populairste bedrijfstak met een aandeel van 29%. Telkens slechts 4% van alle landbouwbedrijven is gespecialiseerd in groenteteelt en in fruitteelt. Ongeveer 12% van de bedrijven is gespecialiseerd in melkproductie, terwijl maar 3% zijn inkomsten voornamelijk haalt uit pluimvee.

1.3 HELFT VAN DE BIOLANDBOUWERS BEWERKT KLEINE BIOAREALEN

49% van de biolandbouwbedrijven in Vlaanderen zijn bedrijven met beperkte biologische bedrijfsarealen: zij bewerken maximaal 5 hectare bio-oppervlakte. Samen beschikken deze bedrijven over slechts 6% van het totale Vlaamse biologisch areaal. Ruim twee derde onder hen beoefent uitsluitend biolandbouw en ontplooit dus geen gangbare landbouwactiviteiten. Het merendeel van deze landbouwers met kleine bioarealen concentreert zich op biologische tuinbouwactiviteiten. 39% is gespecialiseerd in de teelt van biogroenten. 13% in de teelt van biofruit en 7% in de biologische champignonteelt.

////////////////////////////////////

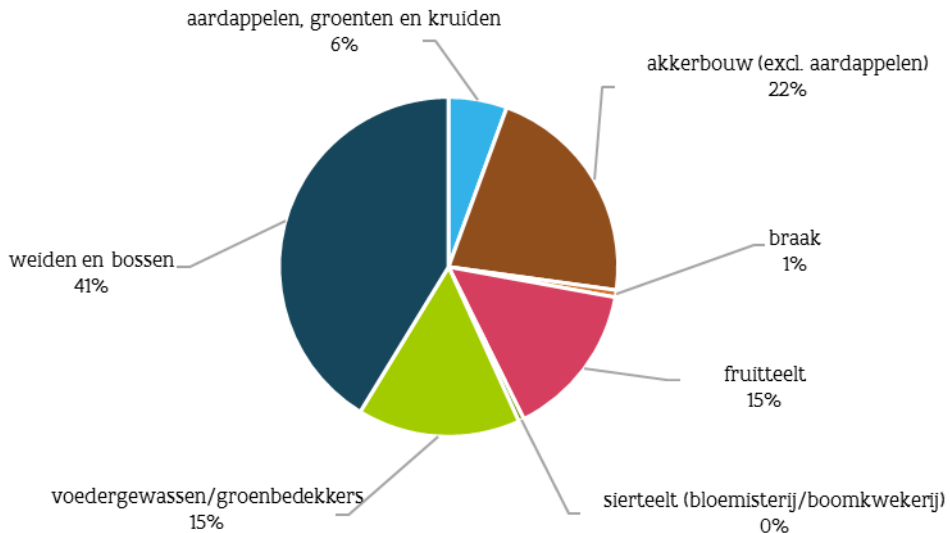
Figuur 5: aandeel van bioareaal (bio en omschakeling) volgens teeltgroep in het totale bioareaal, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

Het omschakelingsareaal maakt 23% uit van het totale bioareaal en omvat 2.142 hectare in 2020. Ruim een vierde van het omschakelingsareaal bevindt zich bij nieuwe bioboeren., dit betekent dat bijna 75% gerealiseerd wordt op bestaande biolandbouwbedrijven door groei. Het omschakelingsareaal bestaat voor 41% uit weiden en bossen en voor 15% uit voedergewassen en groenbedekkers. Het aandeel van fruitteelt in het omschakelingsareaal is met 15% merkkelijk groter dan in het totale bioareaal (9%). Het aandeel van aardappelen, groenten en kruiden (6%) is daarentegen heel wat kleiner dan in het totale bioareaal (12%).

Figuur 6: aandeel van omschakelingsareaal volgens teeltgroep in het totale omschakelingsareaal, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

1.6 GROEI BIJ DE BIOLOGISCHE DIERLIJKE PRODUCTIE ZET ZICH DOOR

172 van de 593 Vlaamse biologische landbouwbedrijven (29%) houden dieren die onder biocontrole staan, al dan niet in combinatie met een vorm van plantaardige productie. Dat is een stijging met bijna 8% tegenover 2019. Bij 41 biologische landbouwbedrijven zijn er meerdere diergroepen (d.w.z. runderen, varkens, pluimvee, enz.) als bio geregistreerd op het bedrijf. Bij de overige 131 dierlijke producenten staan er dieren behorend tot één specifieke diergroep onder biocontrole. Deze verhouding ligt in lijn met de resultaten voor de totale landbouw, waar drie kwart van de bedrijven met dierlijke productie dieren op het bedrijf heeft die behoren tot één diergroep.

Op een aantal van deze landbouwbedrijven zijn er echter slechts een heel beperkt aantal dieren als bio geregistreerd, omdat zij zich eigenlijk niet echt toeleggen op biologische dierlijke productie. Daarom hanteren we in de onderstaande tabel bepaalde minimumgrenzen voor de opvolging van bedrijven met dierlijke productie.

In vergelijking met 2019 zien we opnieuw een toename van de landbouwbedrijven die actief zijn in de biologische pluimveehouderij (+5 bedrijven met minstens 50 stuks als bio geregistreerd pluimvee). Na jaren van status quo vertoont ook het aantal bedrijven met minstens 20 schapen (+4) en minstens 20 geiten (+3) een aanzienlijke groei. Het aantal bedrijven met minstens 5 stuks biorundvee stabiliseert.

Tabel 4: aantal bedrijven met dierlijke productie onder biocontrole, Vlaanderen, 2016-2020

bedrijven	2016	2017	2018	2019	2020	evolutie 2019-2020
bedrijven met minstens 5 stuks rundvee	51	64	64	65	65	=
uitsluitend runderen	31	43	43	41	41	=
bedrijven met minstens 50 stuks pluimvee	51	56	56	61	66	+5
uitsluitend pluimvee	38	41	43	47	51	+4
bedrijven met minstens 10 varkens	14	16	13	14	15	+1
uitsluitend varkens	6	8	7	7	9	+2
bedrijven met minstens 20 schapen	18	15	15	15	19	+4
uitsluitend schapen	5	4	4	4	6	+2
bedrijven met minstens 20 geiten	12	11	11	12	15	+3
uitsluitend geiten	8	8	9	8	8	=
bedrijven met minstens 5 paarden en paardachtigen	5	4	4	4	5	+1
uitsluitend paarden en paardachtigen	2	2	1	0	1	+1
UNIEKE BEDRIJVEN MET DIEREN ONDER BIOCONTROLE	130	145	146	160	172	+12

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

Het totale aantal dieren die als biologisch geregistreerd zijn, neemt in Vlaanderen toe met 4% ten opzichte van 2019. Laten we het pluimvee buiten beschouwing, dan tekent zich zelfs een stijging af met 20%. In vergelijking met de totale veestapel in Vlaanderen blijft het aantal biologisch gehouden dieren echter zeer beperkt.

////////////////////////////////////

Het aantal varkens onder biocontrole kent een opmerkelijke toename (+59%). De groei in de biologische pluimveehouderij zet zich door met een stijging van 4%. Ongeveer 45% hiervan zijn legkippen, 41% zijn vleeskippen en de overige 15% zijn opfokpoeljen. Het aantal biogeiten is met een vijfde gegroeid, terwijl het aantal schapen dat op biologische wijze gehouden wordt met meer dan een kwart is afgenomen.

Tabel 5: aantal dieren onder biocontrole, Vlaanderen, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	evolutie 2019-2020
runderen	3.161	5.299	5.224	5.706	5.872	+3%
 waarvan melkkoeien	1.238	2.984	3.181	3.364	3.406	+1%
varkens	4.578	6.428	5.518	6.893	10.932	+59%
pluimvee	458.036	517.775	601.709	681.365	705.748	+4%
 waarvan legkippen	189.607	233.115	247.185	285.597	315.582	+10%
 waarvan opfokpoeljen	122.665	131.251	172.126	149.648	102.884	-31%
 waarvan vleeskippen	145 661	153.146	182.158	245.641	287.052	+17%
schapen	2.948	2.805	2.698	3.351	2.452	-27%
geiten	5.603	5.543	5.756	5.662	6.803	+20%
paarden en paardachtigen	92	81	147	138	132	-4%
andere	33	0	0	3	0	-
TOTAAL	474.451	537.931	621.052	703.118	731.939	+4%
TOTAAL (EXCL. PLUIMVEE)	16.415	20.156	19.343	21.753	26.191	+20%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Certisys, TÜV Nord Integra en Inscert Partner

Bekijken we dit in detail op provinciaal niveau, dan blijkt dat meer dan 7 op 10 biogeiten in Oost-Vlaanderen gehouden worden, terwijl het grootste aantal schapen onder biocontrole geregistreerd is in de provincie Antwerpen (39%). In West-Vlaanderen vinden we ruim 4 op 10 biovarkens, en ook het grootste aantal biorunderen. Meer dan 60% van alle biologisch gehouden pluimvee bevindt zich in Oost- en West-Vlaanderen.

1.7 OOK IN 2020 WORDT VAAK EEN BEROEP GEDAAN OP OPLEIDING EN ADVISERING OVER BIOPRODUCTIE

Landwijzer vzw, een gespecialiseerd vormingscentrum voor biologische en biodynamische landbouw in Vlaanderen, organiseert al meer dan twee decennia een beroepsopleiding voor wie professioneel actief wil worden in de biolandbouw. In 2020 waren er voor het tweeënhalf jaar durende leertraject 2020-2021 in totaal 89 inschrijvingen, waarvan 43 cursisten voor het eerste jaar. Het leertraject 2019-2020 telde 10 afgestudeerden. Elk van hen is intussen professioneel gestart in de biosector (met een eigen bedrijf, als vennoot, als medewerker of als seizoenswerker).

////////////////////////////////////

2.3 BIO-IMPORT UIT NIET-EU-LANDEN STAGNEERT

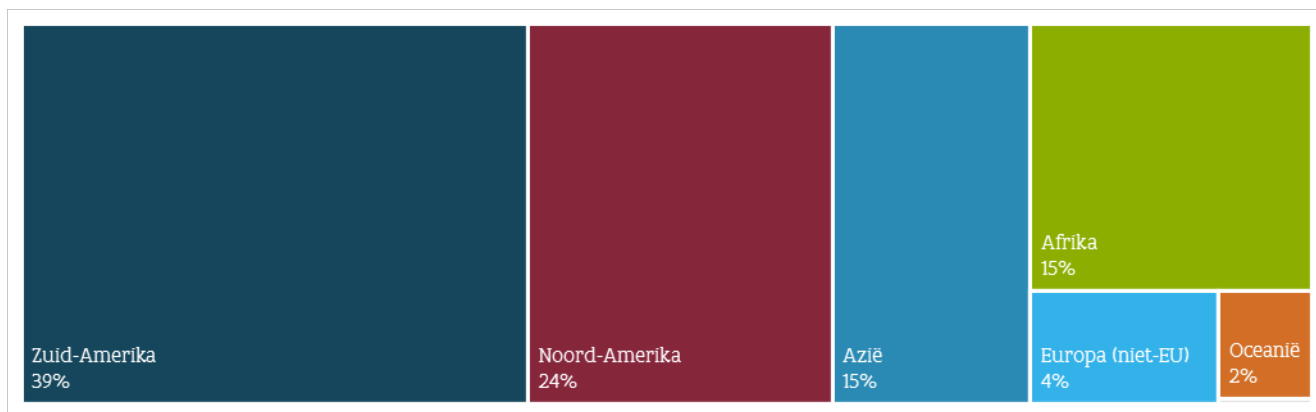
De gegevens in deze paragraaf zijn afkomstig van TRACES (Trade Control and Expert System). Dit online beheersysteem van de Europese Commissie volgt de bewegingen van levende dieren, dierlijke producten en bijproducten, levensmiddelen, diervoeder en planten die vanuit niet-EU-landen worden ingevoerd en verhandeld in de Europese Unie. Wij beschikken niet over representatieve informatie over de handel in Europese bioproducten binnen de EU of over de export van bioproducten naar landen buiten de EU.

Elke zending van producten die in de EU in het vrije verkeer van goederen wordt gebracht, moet aan een reeks voorwaarden voldoen op gebied van voedselveiligheid, planten- of diergezondheid en fiscaliteit. Als het over biologische producten gaat, moet er ook een biocontrolecertificaat voorgelegd worden. In België zijn de regio's verantwoordelijk voor de controle van het biologische aspect van de zending. Na het vervullen van alle overige sanitaire en douaneformaliteiten kunnen de goederen in het vrije verkeer worden gebracht (dit noemt men "inklaren").

In 2020 werden in Vlaanderen ruim 372.670 ton (-1% t.o.v. 2019) biologische producten uit niet-EU-landen ingeklaard voor een totaal van 10.763 certificaten. Dat komt overeen met 98% van het in België ingeklaard nettogewicht aan bioproducten uit niet-EU-landen. Drie vierde van deze zendingen wordt aangeboden bij de douaneautoriteit van Antwerpen, 10% bij het douanekantoor van Geel, 7% komt binnen via Zaventem en 5% via Zeebrugge. Heel wat van deze goederen worden vervolgens vanuit Vlaanderen verdeeld naar de andere gewesten en naar andere landen van de EU.

39% van het ingevoerde nettogewicht aan bioproducten uit niet-EU-landen is afkomstig uit landen die behoren tot Zuid-Amerika, 24% komt uit Noord-Amerika. Telkens 15% van de bio-invoer vindt zijn oorsprong in Afrika of Azië.

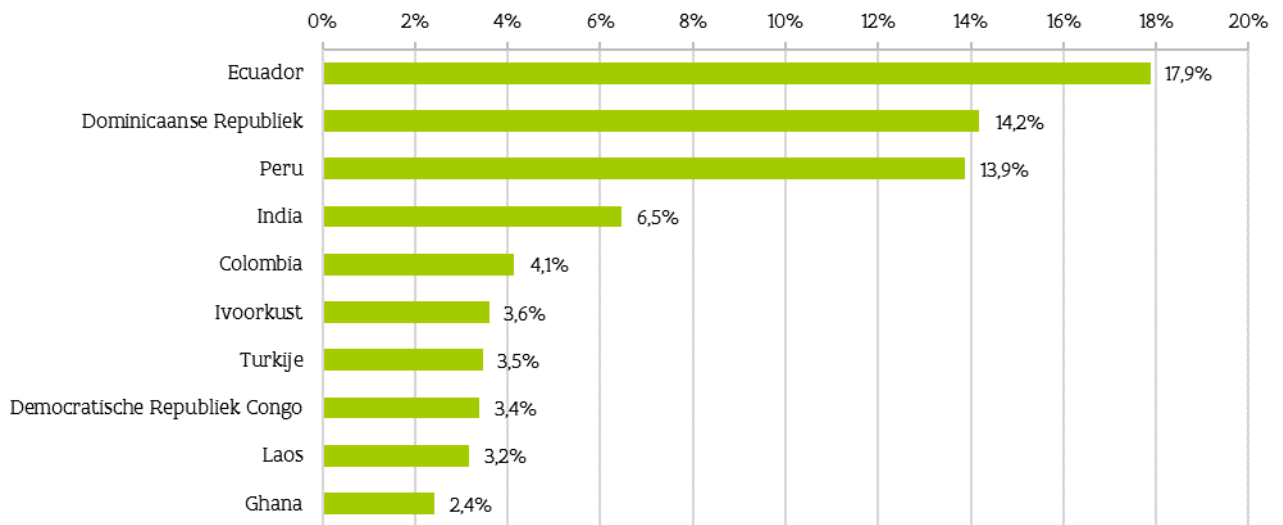
Figuur 8: herkomst bio-import volgens werelddeel naar nettogewicht, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

Bekijken we de tien voornaamste herkomstlanden in detail, dan zien we - net zoals vorig jaar - dat bijna de helft van de ingeklaarde biologische goederen afkomstig is van Ecuador, de Dominicaanse Republiek en Peru (dit gaat voornamelijk over verse bananen). Brazilië stond in 2019 nog op een vijfde plaats als belangrijk aanvoerland voor biosuiker, maar is in 2020 uit de top-10 verdwenen ten voordele van Laos. Andere nieuwkomers zijn Ivoorkust (vooral verse bananen en kokosnoten) en de Democratische Republiek Congo (cacaobonen en in mindere mate ongebrande koffie).

Figuur 9: top tien herkomstlanden bio-import naar nettogewicht, in percentage van totale nettogewicht, Vlaanderen, 2020

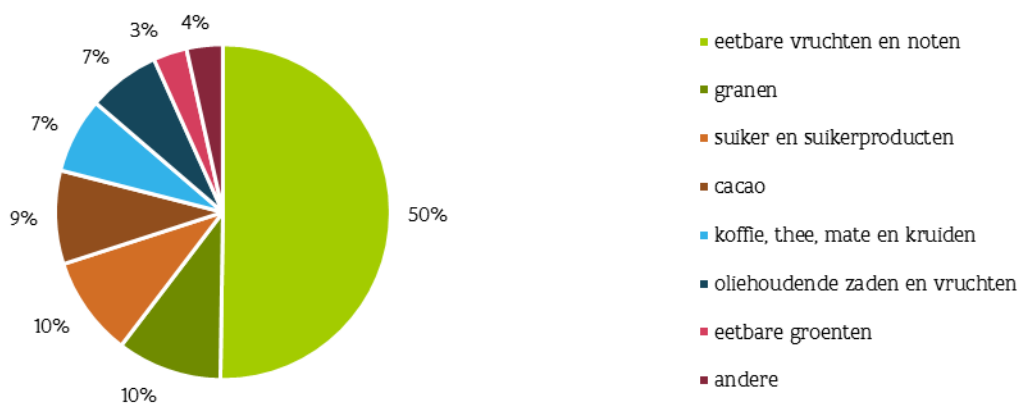

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

Het merendeel van de biologische producten die via Vlaanderen in het vrije verkeer in de EU worden ingebracht, zijn van plantaardige oorsprong. De helft van het ingevoerde nettogewicht aan biogoederen betreft producten die behoren tot de eetbare vruchten en noten, gevolgd door granen en door suiker en suikerwaren (beide productgroepen hebben een aandeel van 10%). In vergelijking met het voorgaande jaar is de invoer van cacao uit niet-EU-landen in 2020 verdubbeld. De invoer van suiker en suikerwaren is met meer dan 40% gedaald, nadat die in 2019 ruimschoots verdubbeld was in verhouding tot 2018.

Ook producten van dierlijke oorsprong verliezen terrein ten opzichte van 2019. Zij vertegenwoordigen met een nettogewicht van 4.155 ton nauwelijks 1% van de bioproducten die worden ingeklaard. Twee derde hiervan betreft natuurhoning en een derde zijn garnalen en bereidingen/conserven van garnalen.

Figuur 10: aandeel van de productcategorieën bio-import volgens nettogewicht, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van TRACES (EC)

////////////////////////////////////

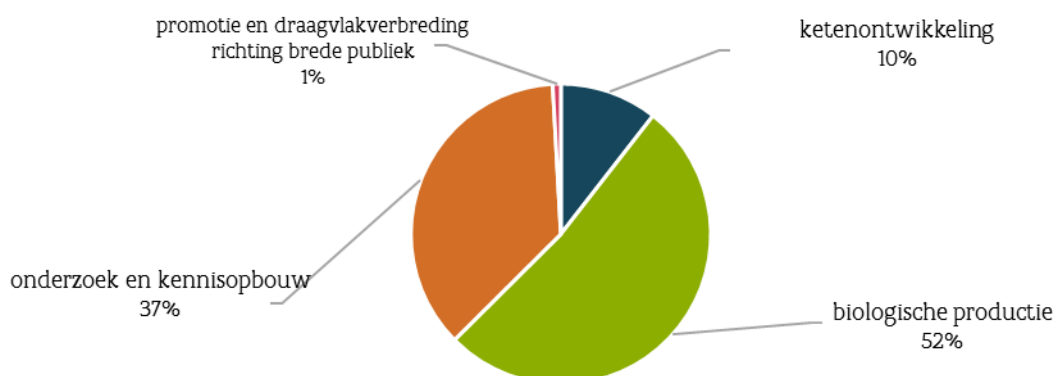
Tabel 9: raming overheidsuitgaven specifiek voor de biologische sector, x 1.000 euro per kalenderjaar, 2016-2020

beleidsthema	2016	2017	2018	2019	2020
ketenontwikkeling	795	706	685	483	509
biologische productie	1.356	2.112	2.889	2.314	2.513
onderzoek en kennisopbouw	1.448	1.113	1.711	1.811	1.766
promotie en draagvlakverbreding richting brede publiek	330	317	83	129	42
TOTAAL	3.929	4.248	5.368	4.737	4.831

Bron: Departement Landbouw en Visserij

In het kalenderjaar 2020 heeft de financiële stimulering van de primaire biologische productie met 52% het grootste aandeel in de overheidsuitgaven die specifiek gericht zijn op de biosector, gevolgd door de uitgaven voor onderzoek en kennisopbouw (37%). Op een derde plaats vinden we de overheidsuitgaven voor ketenontwikkeling met een aandeel van 10%, promotie en draagvlakverbreding richting brede publiek (1%) sluit de rij. In vergelijking met 2019 stijgt de totale overheidssteun specifiek voor bio met 2% naar ruim 4,8 miljoen euro.

Figuur 11: verdeling van de overheidsuitgaven specifiek voor bio over de beleidsthema's, in percentage, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij

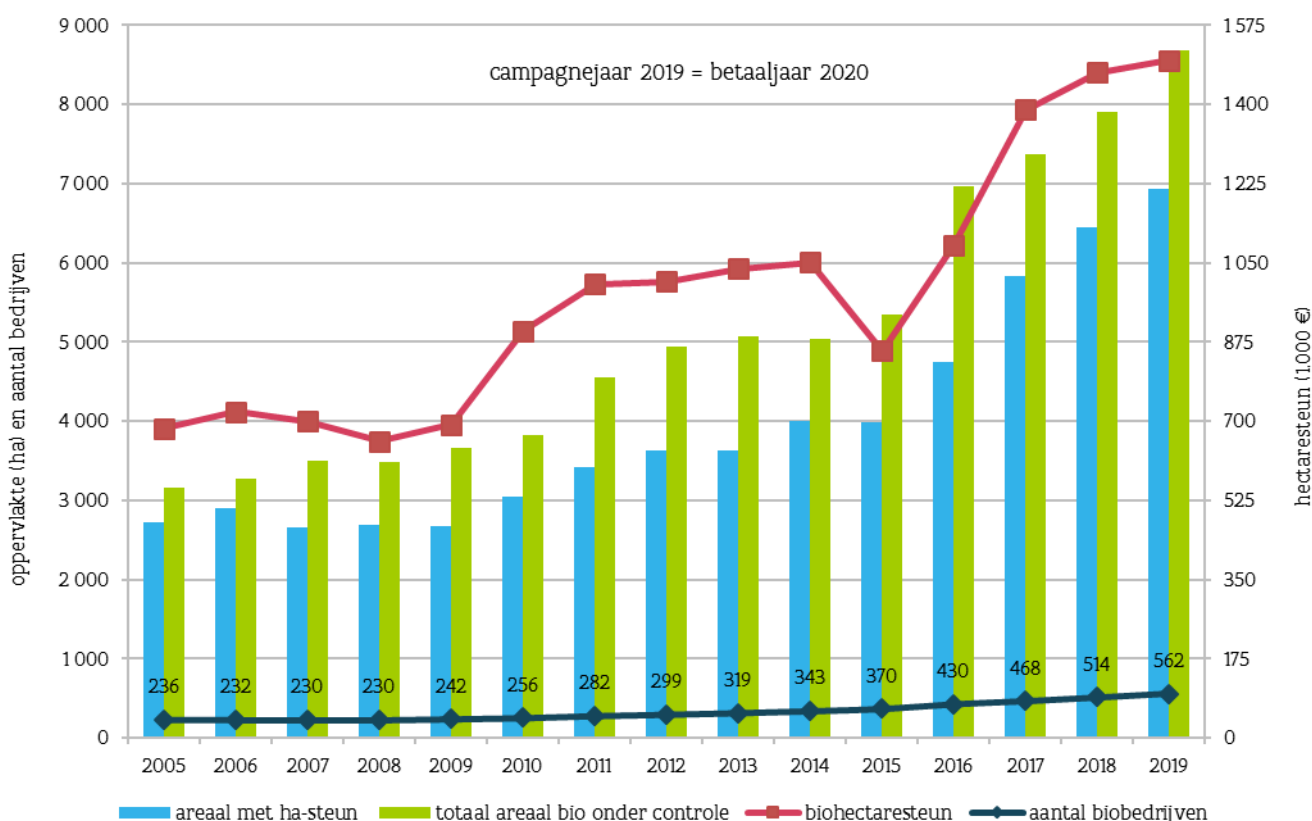
De overheidsuitgaven gericht op de ondersteuning van de biologische productie groeien opnieuw. Dat is vooral zichtbaar bij de VLIF-steun: in het kalenderjaar 2020 stijgen de uitbetalingen voor investeringssteun specifiek voor de biolandbouw met 29% tot 684.000 euro. Dit kan verklaard worden door een aanzienlijke toename van het aantal goedgekeurde investeringsdossiers in verhouding tot het voorgaande jaar. De VLIF-steun bestaat uit kapitaalpremies en uit nog lopende rentesubsidies (sinds 2013 zijn er geen nieuwe aanvragen voor rentesubsidies meer ingediend).

De in kalenderjaar 2020 toegekende VLIF-kapitaalpremies ten gunste van de biologische sector werden volledig aangewend voor investeringen in de dierlijke sector: 64% ging naar de biologische pluimveehouderij, 33% naar de biovarkenshouderij en 4% naar de biemelkveehouderij.

Via de verzamelaanvraag kunnen biologische landbouwers hectaresteen aanvragen om de biologische productiemethode toe te passen op hun percelen. Het steunbedrag is berekend op basis van de meerkosten om de teelt biologisch te produceren en is afhankelijk van het type verbintenis (omschakeling naar bio of voortzetting van bio). In het kalenderjaar 2020 maken de betalingen voor biohectaresteen 31% uit van de totale overheidsuitgaven specifiek voor de biologische sector: er werd anderhalf miljoen euro aan biohectaresteen uitgekeerd aan 488 landbouwers voor een totaal van 6.927 subsidiabele hectare. Dit betekent dat 87% van de biolandbouwers die in 2019 onder biocontrole stonden biohectaresteen hebben verkregen voor 80% van het totale biologisch areaal.

Figuur 12: bio-areaal onder controle, areaal met hectaresteen (linkeras, in hectare), uitbetaalde hectaresteen (rechteras, in 1.000 euro) en het totale aantal biologische producenten, Vlaanderen, campagnejaren 2005-2019

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Het groeiend aantal landbouwers die bij een erkend controleorgaan onder toezicht staan voor toepassing van de biologische productiemethode zorgt ook in 2020 voor een stijging van de overheidsbijdrage in de controlekosten tot bijna 149.000 euro (+10%).

De uitgaven voor 'promotie en draagvlakverbreding richting brede publiek' zijn gedaald ten opzichte van 2019 omdat er geen betalingen verricht werden aan VLAM voor projectsubsidies. Er is wel een EU-biocampagne gestart in 2020, maar deze verleent enkel financiering vanuit Europa.

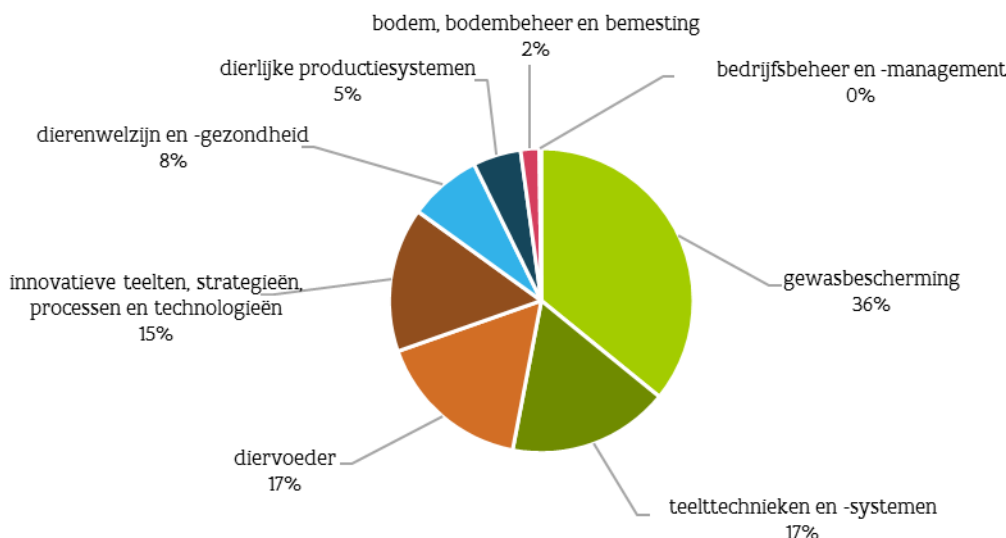
De totale uitgaven voor 'onderzoek en ontwikkeling' zijn nagenoeg gelijk gebleven tegenover het voorgaande jaar. Er heeft zich wel een interne verschuiving voorgedaan waarbij er meer budget ging naar LA-trajecten gefinancierd door VLAIO en naar onderzoeksprojecten gefinancierd door ILVO, terwijl de uitgaven van het Departement Landbouw en Visserij voor onderzoeksprojecten dalen. Aangezien het merendeel van de onderzoeksprojecten een looptijd heeft die gespreid is over meerdere jaren en ook de betalingen over verschillende kalenderjaren lopen, is het niet mogelijk om uit deze cijfers inhoudelijke conclusies te trekken over de evolutie van de overheidsuitgaven voor bio-onderzoek.

De daling van de overheidsuitgaven voor 'voorlichting en kennisuitwisseling' is vooral een gevolg van het feit dat er in kalenderjaar 2020 geen betalingen gebeurden voor demonstratieprojecten gericht op de biologische sector.

Bekijken we in detail hoe de middelen voor onderzoeksprojecten gericht op de biologische sector thematisch verdeeld zijn, dan blijkt dat meer dan een derde van de uitgaven in het kalenderjaar 2020 besteed werd aan projecten gericht op gewasbescherming (dit omvat zowel bescherming tegen ziekten en plagen als onkruidbeheersing). Het merendeel van deze projecten werd vanuit VLAIO gefinancierd en focust slechts deels op de biologische sector. De strengere wetgeving in de gangbare landbouw rond het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen draagt ertoe bij dat men op zoek gaat naar alternatieve niet-chemische methodes die soms ook kunnen ingezet worden in de biolandbouw.

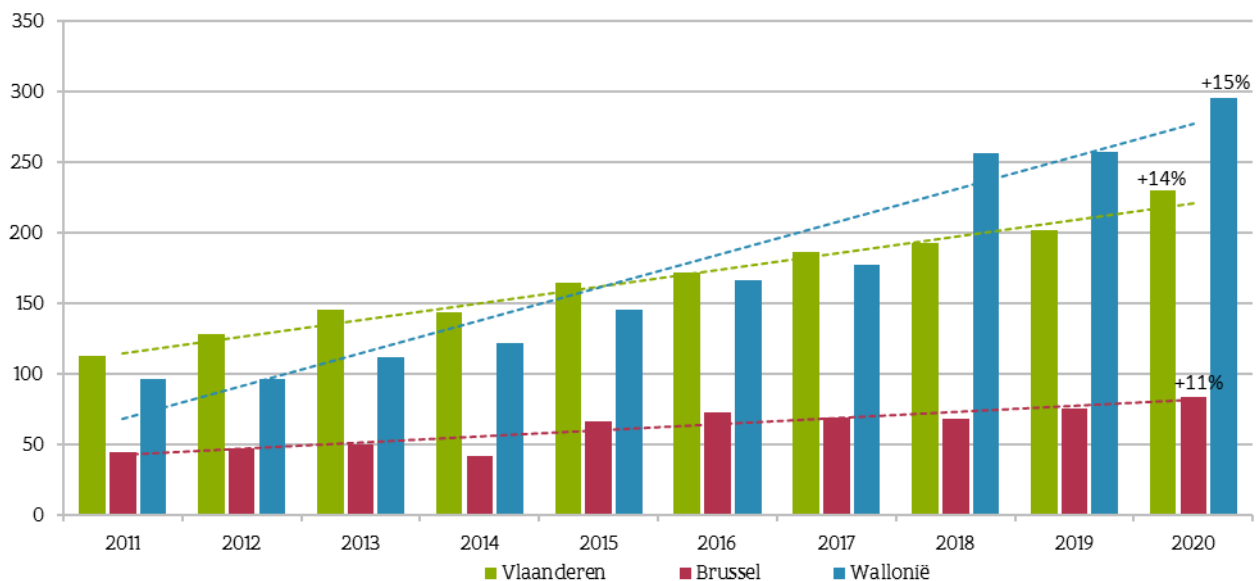
17% van de middelen werd toegekend aan onderzoek naar teelttechnieken en -systemen, terwijl 15% van de overheidsuitgaven voor bio-onderzoek werd aangewend voor onderzoeksprojecten naar innovatieve teelten, strategieën, processen en technologieën. In tegenstelling tot 2019 ging er ook een aanzienlijk deel van de middelen naar bio-onderzoek gericht op de dierlijke sector: in totaal is bijna 30% besteed aan projecten met betrekking tot diervoeder, dierenwelzijn en -gezondheid en dierlijke productiesystemen.

Figuur 13: thematische verdeling van de middelen voor biorelevant onderzoek, in percentage, Vlaanderen, 2020

Bron: Departement Landbouw en Visserij

Figuur 16: bestedingen aan verse biovoeding en -dranken (selectie VLAM) per gewest, in miljoen euro, 2011-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

In tien jaar tijd verdubbelden de biologische bestedingen in deze verscategorie in Vlaanderen. De stijging op lange termijn is echter heel wat groter in Wallonië. Daar zien we een verdrievoudiging van de biobestedingen sinds 2011.

In 2020 zijn de belangrijke groeiers in Vlaanderen op productniveau de typische kookproducten zoals eieren, vis, week- en schaaldieren, verse aardappelen en verse groenten, maar ook diepvriesgroenten. Bij de verwerkte bioproducten doen de kant-en-klaarmaaltijden en de visbereidingen het uitstekend. Ook biorijst, biobier en biowijn kennen een zeer goed jaar. Bij de grootste dalers vinden we biologische boter, verse platte kaas en natuurlijke fruitsappen. Op lange termijn is de categorie ‘vis, week- en schaaldieren’ een grote winnaar.

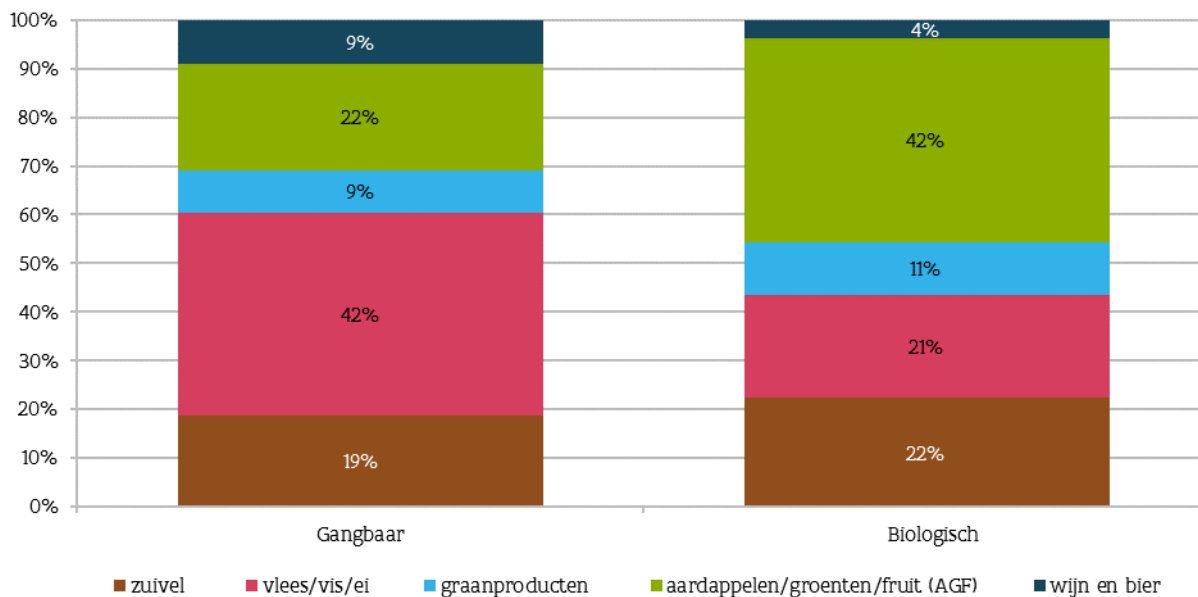
4.4 AARDAPPELEN, GROENTEN EN FRUIT (AGF) BLIJFT DE BELANGRIJKSTE BIOLOGISCHE VERSCATEGORIE

De biobestedingen aan versproducten in Vlaanderen bestaan voor 42% uit aardappelen, groenten en fruit. Bij de gangbare producten is het aandeel van deze AGF-producten slechts 22%. De categorie ‘vlees, vis en ei’ neemt ongeveer een vijfde van de biobestedingen voor haar rekening. Deze categorie is voor de gangbare producten echter veel omvangrijker (42%).

Het zuivelaandeel heeft bij de biobestedingen wat terrein verloren tegenover vorig jaar en schommelt nu zowel bij bio als in het gangbare segment rond de 20%. Ook de biologische graanproducten zijn wat weggezakt: zij nemen 11% in van de biobestedingen. Bij de gangbare producten blijft hun aandeel stabiel op 9%. Wijn en bier zijn bij bio goed voor 4% van de uitgaven tegenover 9% in het gangbare circuit.

Figuur 17: gekocht assortiment versproducten gangbaar versus biologisch (op basis van besteding), Vlaanderen, 2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

4.5 PRIJSKLOOF TUSSEN BIOLOGISCHE VERSPRODUCTEN EN HUN GANGBARE VARIANT VERBREEDT

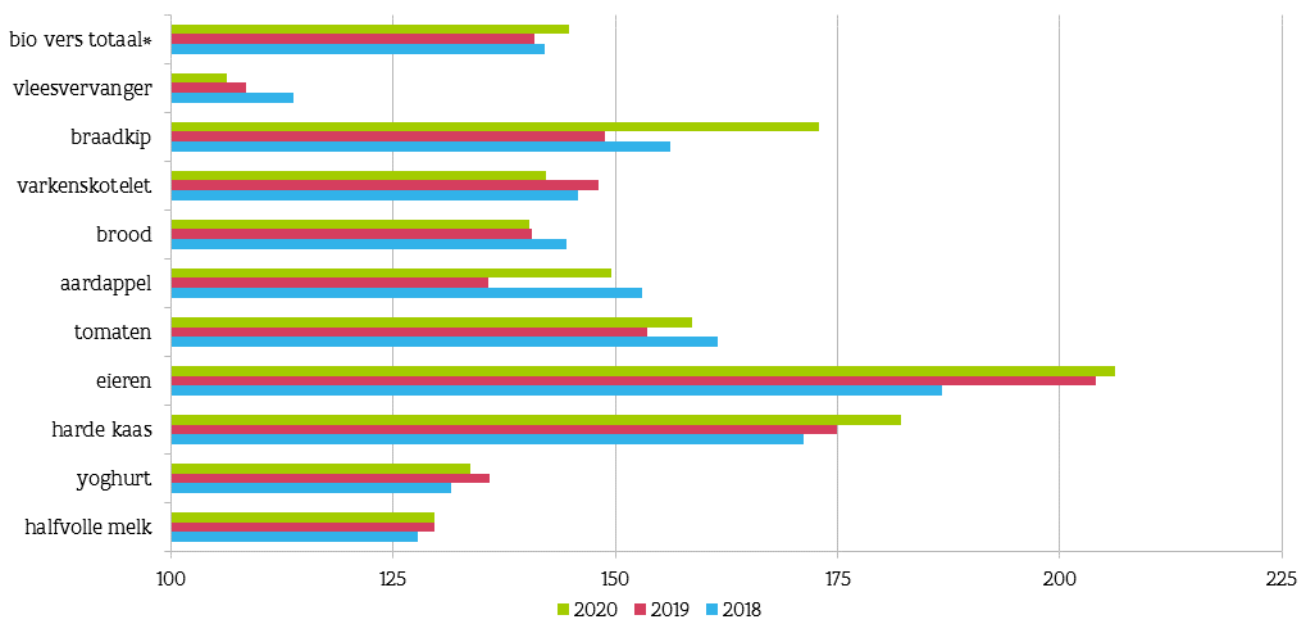
Biologische versproducten zijn in 2020 gemiddeld 45% duurder dan hun gangbare variant (in 2019 was dit gemiddeld 40%). Dat kan deels verklaard worden door de groei van de harddiscount, waar vaker gangbare productvarianten verkocht worden en er dikwijls geen biovariant te vinden is. Een verschuiving binnen het gekochte productassortiment kan ook een invloed hebben op de berekende prijskloof. Daarom is het moeilijk om conclusies te formuleren over de prijsevolutie. Algemeen gesteld is het prijsverschil tussen gangbaar en bio in 2020 voor de meeste bioproducten gelijk gebleven of groter geworden.

Er zijn wel aanzienlijke variaties tussen producten. Het grootste prijsverschil vinden we nog altijd bij de eieren: een bio-eitje is dubbel zo duur als een standaard scharrelei. Toch heeft dit geen negatief effect op de verkoop, want het marktaandeel van bio-eieren blijft heel wat hoger dan gemiddeld en neemt zelfs nog toe. Het kleinste prijsverschil is er bij de vleesvervangers. Hier is de biovariant slechts 6% duurder dan het gangbare product en het verschil krimpt nog.

Ook de evolutie in de tijd van het prijsverschil tussen bio en gangbaar verschilt van product tot product. Voor een biobraadkip betalen we in 2020 70% meer dan voor een gangbare braadkip, terwijl een biobraadkip in 2019 slechts de helft duurder was. Ook bij aardappelen is de prijskloof tussen bio en gangbaar in vergelijking met 2019 vergroot. Bij halfvolle melk en brood is het prijsverschil tussen gangbaar en bio daarentegen stabiel gebleven.

Figuur 18: prijsverschil biologische producten versus gangbare producten in België (index: gangbaar = 100), 2018-2020

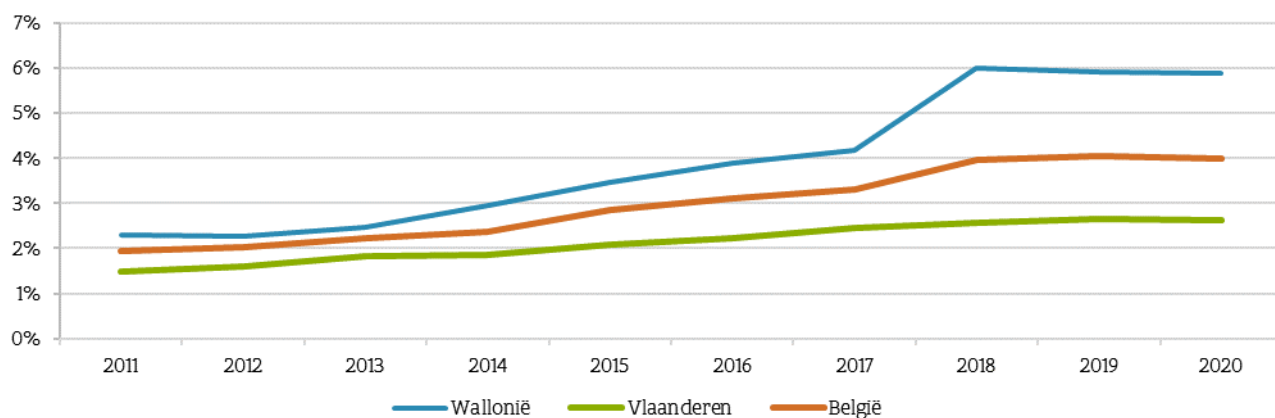
Bron: GfK Belgium voor VLAM

* productcorf: melk, karnemelk, room, boter, yoghurt, harde kaas, zuivelsubstituten, vleesvervangers, eieren, AGF en brood

4.6 MARKTAANDEEL VAN BIOLOGISCHE VERSPRODUCTEN VARIEERT

Het marktaandeel van biologische verse voeding in Vlaanderen stabiliseert op 2,6%. Vlaanderen loopt hiermee achter op Wallonië, waar de bioversproducten een gemiddeld marktaandeel hebben van 5,9%.

Figuur 19: marktaandeel biologische verse voeding per regio, in percent van totale besteding aan verse voeding, 2011-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

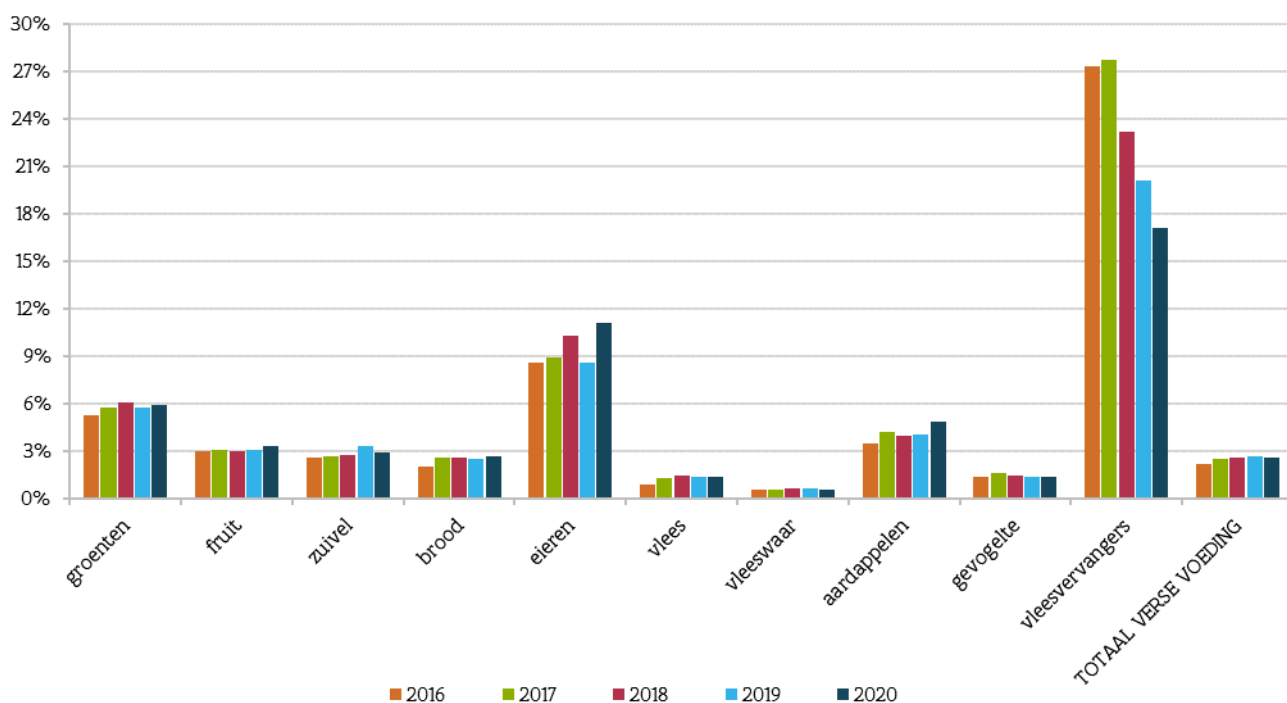
Bekijken we de marktaandelen van biologische versproducten in Vlaanderen wat meer in detail, dan zien we dat deze sterk variëren van product tot product.

////////////////////////////////////

De vleesvervangers hebben met 17% nog steeds het grootste marktaandeel onder de biologische versproducten, maar dit aandeel neemt gestaag af. Het slinkende prijsverschil tussen biovleesvervangers en hun gangbare variant heeft dus geen positieve invloed op hun marktaandeel. Een andere categorie met een hoog bioaandeel zijn de eieren. In Vlaanderen bedraagt het marktaandeel van bio-eieren 11%. Dit is fors hoger dan in 2019, maar het blijft beduidend lager dan in Wallonië (23%).

De AGF-categorie heeft eveneens een hoger bioaandeel dan gemiddeld: 6% voor groenten, bijna 5% voor aardappelen, ruim 3% voor fruit. Niettegenstaande het groeiende prijsverschil tussen biologische en gangbare aardappelen neemt het marktaandeel van bioaardappelen dus toe ten opzichte van 2019. Zuivel verliest licht terrein en heeft, net als brood, een gemiddeld bioaandeel (2,9% en 2,7%). Gevogelte en vlees presteren met 1,4% onder het gemiddelde. Vleeswaren bengelen achteraan met het laagste bioaandeel van minder dan 1%.

Figuur 20: evolutie marktaandelen bio vers per productcategorie in % van de bestedingen, Vlaanderen, 2016-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

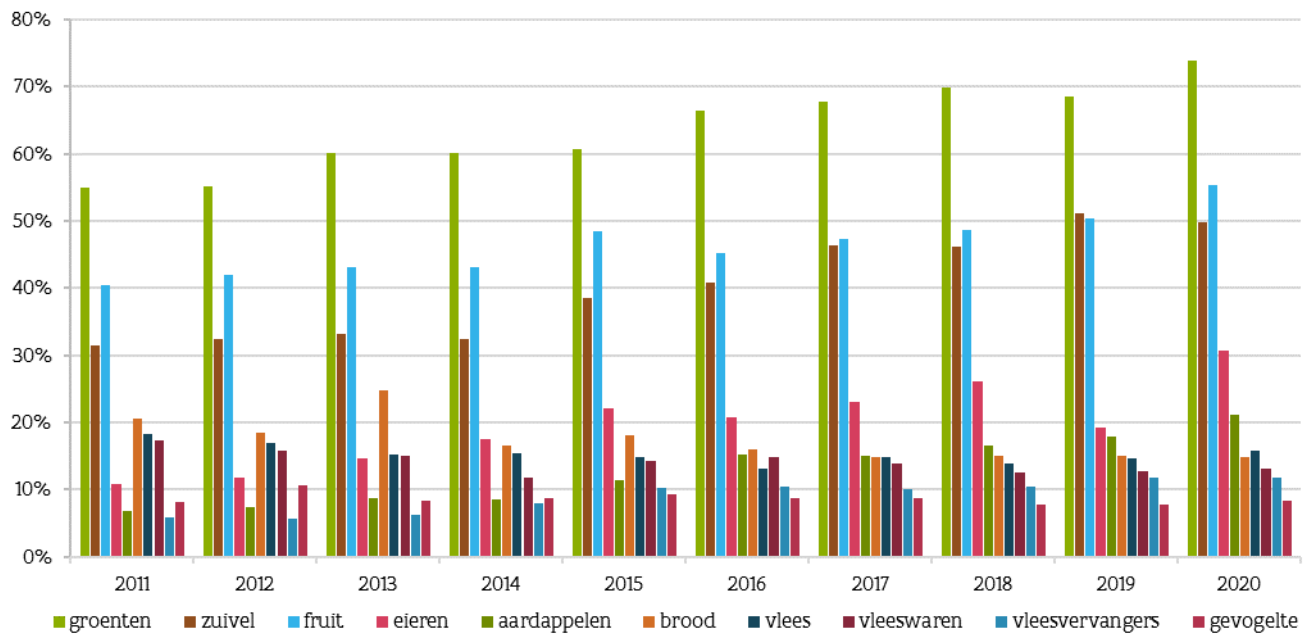
4.7 AANTAL BOKOPERS STIJGT VOOR DE MEESTE PRODUCTCATEGORIEËN

Het percentage Vlaamse consumenten die op jaarbasis minstens eenmaal een vers bioproduct kopen, blijft hoog met 90%. De biobestedingen worden wel voor drie vierde gerealiseerd door de frequente biokopers die minstens wekelijks bioproducten kopen. Deze groep maakt 19% van de totale biokopers uit (tegenover 14% in 2019).

Het aantal biokopers was vorig jaar stabiel of stijgend voor het merendeel van de productcategorieën, maar binnen de diverse productgroepen zijn er wel grote verschillen in kopersaantallen. De kopers van biogroenten vormen veruit de grootste groep: 74% van de Vlaamse gezinnen koopt wel eens biogroenten en dit aandeel is nog gegroeid tegenover 2019. Op de tweede plaats komt fruit met 55 kopers op 100 en op de derde plaats volgt zuivel (50 kopers). Op plek vier vinden we de kopers van bio-eieren: hun aantal is in tien jaar tijd bijna verdrievoudigd tot 31 kopers op 100. Op de vijfde plaats staan de bioaardappelen waar het aantal kopers sinds 2011 toenam van 7 naar 21. Net als vlees schommelt biobrood rond de 15 kopers op 100. De biovleesvervangers blijven stabiel (12 kopers). Onderaan het lijstje staat de gevogeltecategorie met slechts 8 kopers op 100.

Figuur 21: kopers van een aantal biologische verscategorieën, in percent, Vlaanderen, 2011-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

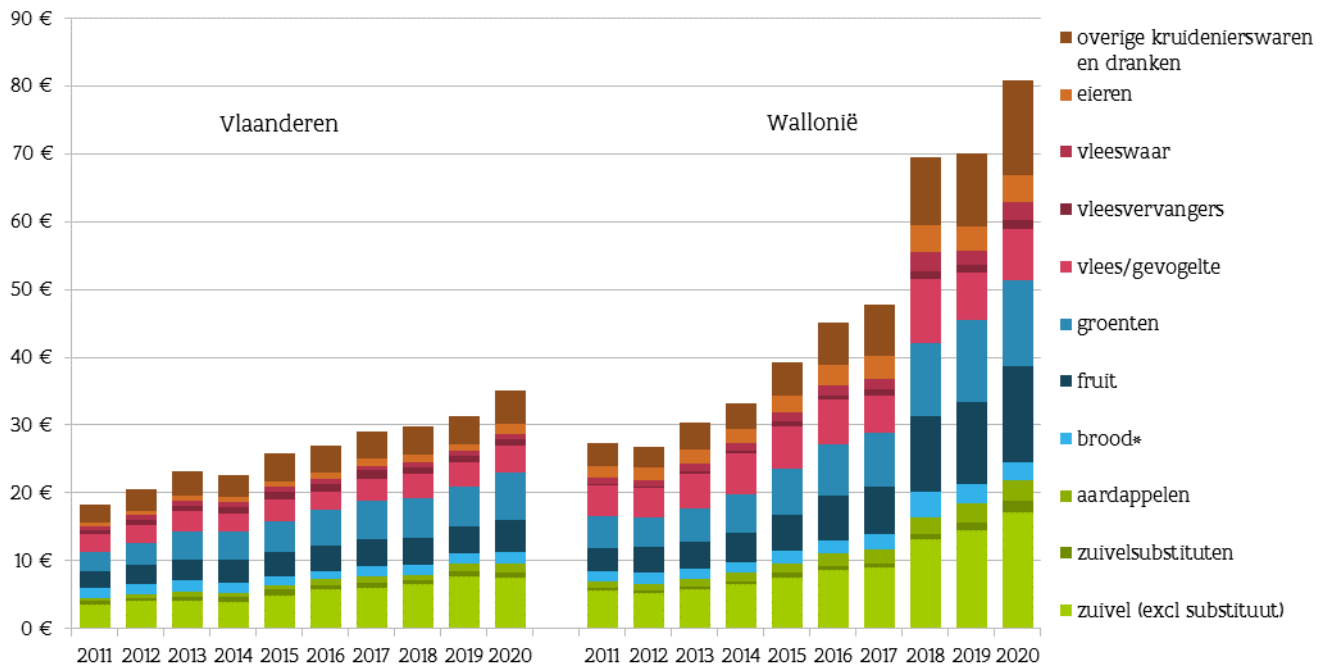
4.8 WELGESTELDE GEPENSIONEERDEN EN WELGESTELDE GEZINNEN MET KINDEREN ZIJN DE BELANGRIJKSTE BIOKOPERS

Welk profiel heeft de Belgische biokoper? De alleenstaanden ouder dan 40 jaar en de welgestelde gepensioneerden hebben met een bioaandeel van 5% het hoogste percentage biologische aankopen in hun totale bestedingen aan verse voeding (excl. dranken). De gezinnen met kinderen met een beperkt inkomen hebben nog steeds het laagste bioaandeel (1,6%). Deze bevolkingsgroep heeft zijn bioaandeel wel verdubbeld in tien jaar tijd. De introductie en de uitbouw van heel wat biocategorieën bij de harddiscounters liggen hier aan de basis. De welgestelde gezinnen met kinderen hebben met 4% bioaankopen in hun totale bestedingen aan verse voeding een gemiddeld bioaandeel.

In absolute cijfers blijven de welgestelde gezinnen met kinderen en de welgestelde gepensioneerden de belangrijkste groep biokopers. Samen zijn zij immers verantwoordelijk voor ruim de helft van de biobestedingen, terwijl zij slechts 39% van de bevolking uitmaken.

Figuur 23: besteding aan biologische voeding en dranken per categorie en per regio, in euro per capita, 2011-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

* vóór 2014 inclusief gebak

Qua besteding per hoofd van de bevolking staat biozuivel zowel in Vlaanderen als in Wallonië op de eerste plaats. De Vlaming geeft 7,51 euro uit aan biozuivel, gevolgd door 7,05 euro aan biogroenten en 4,92 euro aan overige kruidenierswaren en dranken. Fruit staat op een vierde plek met 4,75 euro en vlees/gevogelte volgt met 3,93 euro. In Wallonië staat biofruit met 14,07 euro per capita op plaats twee en neemt dus een veel grotere hap uit de biobestedingen dan in Vlaanderen. Biogroenten daarentegen staan in Wallonië pas op een vierde plaats met 12,74 euro aan bestedingen.

Verder in het rijtje staan biobrood met 1,53 euro aan bestedingen per Vlaming, bio-eieren met 1,44 euro, bioaardappelen met 1,32 euro, biovleesvervangers met 1,01 euro en biozuivelsubstituten met 0,86 euro. De biovleeswaren sluiten de rij met een besteding van 0,78 euro per Vlaming.

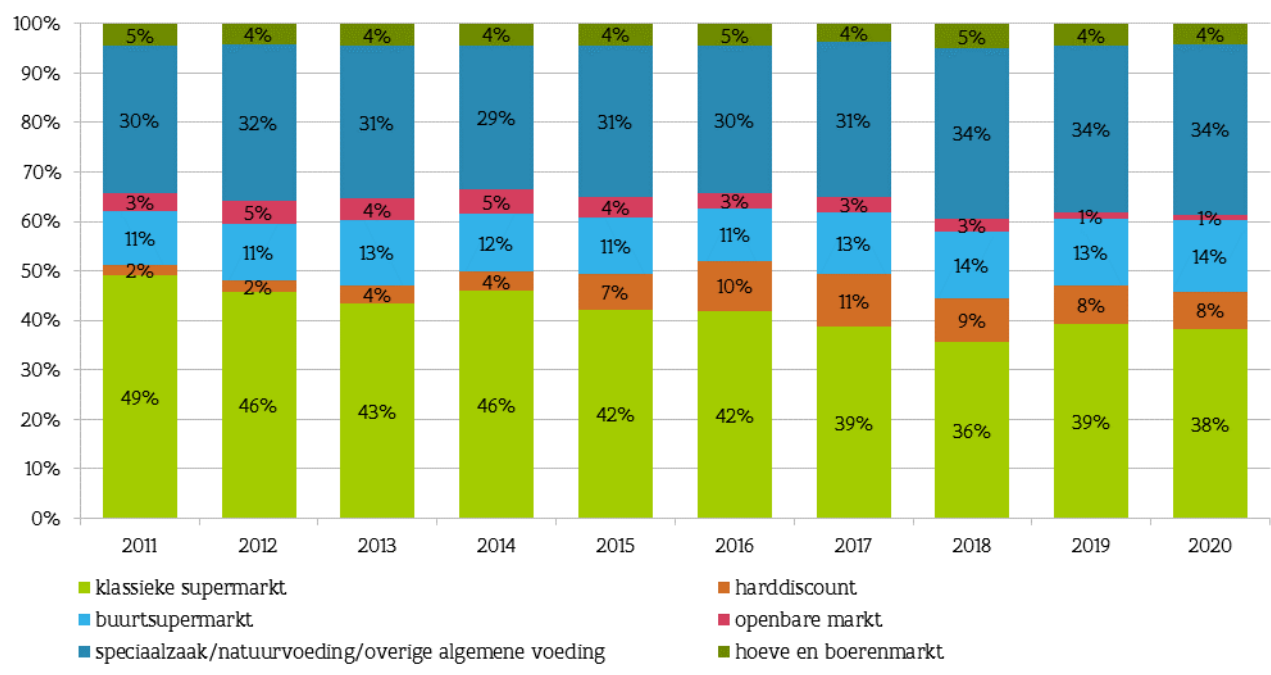
4.10 KLASSIEKE SUPERMARKT BLIJFT HET BELANGRIJKSTE BIOKANAAL

De klassieke supermarkt blijft in België het grootste biokanaal met een marktaandeel van 38%. Het gespecialiseerde kanaal (dit zijn de speciaalzaken, waaronder bakker en slager, de natuurvoedingswinkel en overige algemene voeding, waaronder ook bv. de biologische supermarkt Bioplanet) komt op de tweede plaats met een aandeel van 34%. De buurtsupermarkt wint er een procent bij ten nadele van de klassieke supermarkt en is het derde belangrijkste kanaal voor biovoeding (14%). De harddiscount is het kleinere broertje wat bioverkoop betreft en blijft bovendien lichtjes terrein prijsgeven.

//

De hoevewinkel en de boerenmarkt zijn de kanalen met het hoogste percentage aan biologische producten in het assortiment. Een kwart van de producten die er verkocht worden, is van biologische oorsprong. Bij de harddiscounter vinden we relatief het minste biologische producten terug in het assortiment: slechts 1,3% is hier van biokwaliteit.

Figuur 24: distributiekanaal biologische voeding en dranken, aandelen op basis van besteding, België, 2011-2020

Bron: GfK Belgium voor VLAM

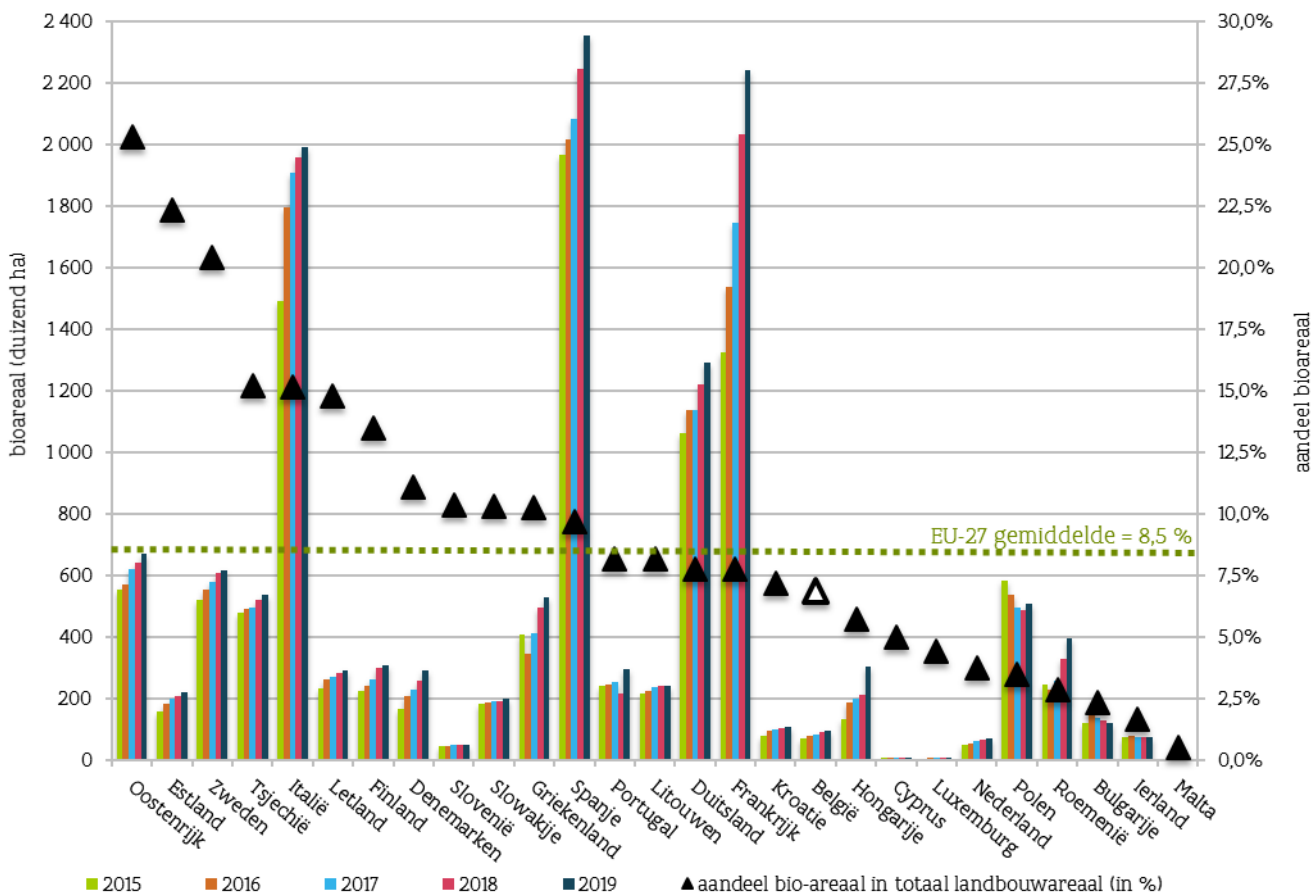
Qua distributie van biologische voeding en dranken zijn er enkele opmerkelijke verschillen tussen Vlaanderen en Wallonië. In Wallonië staat het gespecialiseerde kanaal sterker en is het zelfs marktleider met 41% marktaandeel, voor de klassieke supermarkt met 33%. In Vlaanderen is de rechtstreekse verkoop van bio op de hoeve en de boerenmarkt belangrijker dan in Wallonië (7% versus 3%). Verder heeft harddiscount in Vlaanderen een hoger marktaandeel dan in Wallonië (10% versus 6%).

BIJLAGE 1: OPPERVLAKTEN PER TEELT

TEELTEN 2020	IN OMSCHAKELING (aantal ha)	BIOLOGISCH (aantal ha)	TOTAAL (aantal ha)
Aardappelen, groenten en kruiden	119,66	958,25	1.077,91
aardappelen (incl. zoete aardappel)	25,52	166,54	192,06
andere groenten	-	2,67	2,67
andere kolen	-	23,88	23,88
artisjok	-	0,05	0,05
asperge	0,57	5,94	6,51
aubergine	-	0,65	0,65
bladgroenten (vroeg)	-	0,04	0,04
bloemkool	0,26	32,76	33,02
boerenkool	-	18,16	18,16
broccoli	-	12,35	12,35
champignons	0,20	2,15	2,35
Chinese kool	-	2,89	2,89
courgette	-	14,94	14,94
knolraap	-	2,45	2,45
knolselder	-	21,06	21,06
komkommer	-	1,69	1,69
koolraap	-	0,19	0,19
koolrabi	-	1,38	1,38
kruiden (basilicum, bieslook, peterselie e.a.), geneeskrachtige kruiden	33,18	33,87	67,05
paprika	-	0,59	0,59
pastinaak	-	6,52	6,52
peulvruchten (erwten, tuin- en veldbonen, snijbonen e.a.)	1,17	56,31	57,48
pompoen	0,63	68,96	69,59
prei	0,83	58,37	59,20
rabarber	0,23	3,17	3,40
radijs	-	1,45	1,45
rammenas	-	0,90	0,90
rode biet	-	6,66	6,66
rode kool	-	8,17	8,17
savooikool	-	2,81	2,81
selder (groene, bleek- en bladselder)	-	10,14	10,14
schorseneer	-	0,32	0,32
sjalot	-	6,89	6,89
slasoorten (kropsla, raketsla, veldsla e.a.)	3,50	11,01	14,51
spinazie	-	4,44	4,44
spruitkool	-	4,29	4,29
tomaat	0,10	4,33	4,43
tuinbouwgewassen	0,97	23,40	24,37
tuinbouwgewassen onder glas of vaste bescherming	1,56	5,99	7,55
tuinbouwgewassen volle grond	45,45	237,22	282,67
tuinbouwgewassen volle grond - koolgewassen	-	7,37	7,37
tuinbouwgewassen volle grond - stengelgewassen	5,11	-	5,11
tuinbouwgewassen volle grond - vruchtgewassen	-	1,74	1,74

Figuur 26: biologisch areaal en aandeel in het totale landbouwareaal, per EU-lidstaat, 2015-2019

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van Eurostat

